

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXXIV. Quanta permissorum à Deo adulteriorum caussa, vt
Magistratui ciuili detur justitiæ administrandæ occasio?.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

fugeret, & qui ibi se subduxerat, hinc emergeret. Cui miraculo alterum accessit. Vxor eius de adulterio delata, iussa ex illo lapidem tollere, sat frigido alioquin, brachium ambustum retraxit, abstracta à digitis & cubito, quousque aqua pertigerat, cute: quæ proinde ab illo dimissa, cum clerico adultero, ut infra referam, necem illi intulit. Ex eo tempore ille pro martyre est habitus, fonte miraculis compluribus eius sanctitati subscribente. Martyres tales, nostro auro complures habere possemus; & si fontes quoque nunc tales essent, etiam plures, quibus brachium immissum vstularetur.

CAPVT XXXIV.

Quarta permissorum à Deo adulteriorum causa, ut Magistratui civili detur iustitia administranda occasio.

I.

Hiloxenus Poeta, roganti cuidam, cur Sophocles probas inducat mulieres, ipse verò malas? dixit: Quia Sophocles quidem, quales illas esse oporteat, dicit; ego autem quales sint. Dixisset melius, Mulierum alias bonas esse, alias malas; illas à Sophocle laudari, istas à se perstringi. Neque enim omnes malæ, neque omnes bonæ sunt; ut proinde aliqua, pro virtute, honorem, aliqua pœnam, pro malitia sua, mereantur. Dat enim virtutum Auctor Deus & hinc mortalibus occasionem iustitiæ exercendæ: ut, quemadmodum ipse adulterij reos, lege præscripta, lapidibus iussit obrui; ita & illi adulteris non parcant. Quin & prodigijs subinde puniens eiusmodi fœdos homines, ostendit deformitatem adulteriorum, ut fecit in illo milite, de quo Cantipratanus scribit sequentia. *Hic delatere coniugis, intempesta noctis silentio, vice quadam, exsurgens, completo cum aliena flagitio, domum, luna lucente, redibat. Cuius faciem per fenestram intrantis vxor eminens contemplant, clamat horrifice. Ad cuius clamorem ancilla domus, & famuli concurrentes, mox ad contuitum domini pariter conclamauerunt, quasi à conspectu demonis perturbati. Quod ut miles vidit, animaduertit, faciem suam à forma propria recessisse, & diuino iudicio secundum vi-*

Num. 20.

Thom. Cantiprat. lib. 2.
Apum. c. 30.
§. 4.

litate peccati confusionis ignominiam induisse. Ergo ubi delituit usque manè, properat versus Ecclesiam, ut confessus sacerdoti formam propriam recipere mereretur. Cui cum vacca & pecudes villa procedentes ad pascua longius obuiarent, mox diros dedere mugitus, & quasi subitò minaci fulmine retroacta, quæque, quoquo possunt, diffugiunt. Idem pastores & obuij quique fecerunt. Sacerdos autem in ostio Ecclesia ad dicendas horas residens, mox ut illum vidit, signavit se, & intrans Ecclesiam ostium post se claudit. Tunc miles, ante fores Ecclesia, se prosternens, miserere, inquit, pater sancte, miserere miserrimo peccatori. Non sum ille, qui videor, sed hoc mihi, peccatis meis exigentibus, accidit, ut in me larvata quasi demonis facies videatur, sed pœnitenti iniunge, quod vis, & sic de me, quod Deus voluerit, expectabo. Nec mora, ubi miles cum mira contritione & lachrymis est confessus, larvalis illa confusio deterisa est, & propriam faciem cum sua integritate recepit. Simile quid, per omnia, mulieri adulteræ accidisse scribit Ioannes Nider, ut constet, in vtroque sexu, diabolicam, ab hoc vitio, existere deformitatē, nullo alio remedio, quàm pœnitentia, eluendam. Quæ si desit, non deest diuina manus, adulteris stigma inurens æternis sæculis duraturum. Quale fuit illud nobilis matronæ, cuius ad cadauer in sepulchrum illatum immanissimus, de silua, serpens identidem adrepere solitabat, totum depasturus, ni S. Marcellus Episcopus Parisiensis, & precibus, & baculo eum pepulisset. Sed non multum profuit, corpus colubro liberaffe, dum anima in Acherontici draconis faucibus hæreret. Horrenda sunt supplicia, quæ, apud inferos, adulteris infligi docent variæ visiones Sanctorum. Sed & plurima exempla eorum, qui, in hac quoque vita, sunt à Deo, seuerissimè puniti, ob fidem coniugi datam non sanctè habitam. Quibus pœnis non tantùm delinquentes sunt ad pœnitentiam emendationemque vitæ vocati, sed etiam magistratus ad iustitiæ imitationem. Olim, teste Aenea Siluio, Lituanis mulieribus, virorum & magistratus permisso, palam in matrimonio, habebant concubinos, cum interea pellicatus viris probro daretur. Dux Opauia vxori, quam acceperat, ex Lituania venienti, obuiam ibat: ubi & ipse talem vicarium cum sponsa inuenit, quem illico statuit

Ioan. Nider
lib 2. Fornic.
cap. 10.

Fortunat. Ep.
in vita S.
Marcelli r.
Nouemb.

Aeneas Sylu.
lib. 4. com-
ment. de Al-
fonso.

tuit obijcere canibus laniandum. Dissimulent licet inertes vi-
ri, & magistratus malè feriat hoc crimen, Ducem tamen Opa-
via agit diuina Nemesis, quæ, & in hac vita, talibus intempe-
rias conscientiamque mordentem, velut latrantes lacerantel-
que canes immitit, & in altera Cerbero Auernali obijciat la-
niandos. Hæc iustitia est ijs, qui præsumunt, in documentum.
Quamobrem Gonzaga seuerè animaduertit in illos, qui spo-
ponderunt, se maritos liberos dimissuros, si eorum vxores sibi
copulam gratificarentur. Consentit in adulterium, qui, cum
ex officio debet, non punit.

II.

Rom. 1. 32.

Qui cum iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt,
quomam qui talsa agunt, digni sunt morte: & non solum qui ea fa-
ciunt, sed etiam qui consentiant facientibus.

Rom. 13. 4.

Qui sciunt toties vxores, quoties noctes commutari; & tacent!
At non sine causa gladium portant. Quid præsumunt, si hæc desunt?
non vult eos Deus ad Tartara ruere, per peccata aliorum; sed
puniendis peccatis, iustitiæque administratione dignos calo
feri.

III.

Ob vnicam Helenam ab adultero Paride retentam, Gra-
eci Troiam, integro decennio, obsederunt, ac tandem captam
flammis pessum dederunt. Itaque & regnum & tantæ opes
Priami ab adulterio interierunt, Græcis tam iniustum nefas
non ferentibus. Cur nos opes, cur regna terrent? cur labor
ac difficultas à iustitia abstrahit? Fiar iustitia, & pereat Mundus.

Iust Lipsius
ad lib. 4. an-
gal. Taciti.

Præstat damnare reos, quàm innocentes perire à dissimulatio-
ne, ac fieri nocentes. Plus timendus est Deus, quàm reus. Ro-
mæ quoque lex Iulia de adulterio semper vindex fuit adu-
riorum.

riorum, quidquid Socrates de poena *sistrorum*, seu lupanarium, & tintinnabulis crimen arguentibus, non sanantibus scribat: quasi sufficiat, vel licita sit poena, qua ex adulteris scorta publica efficiuntur.

Socrat. lib. 5. hist. c. 18.

Leuites profugam uxorem domum reducere conciliatam volebat; ea violata à Beniamitis, extremeque vexata occubuit. Itaque maritus *arripuit gladium, & cadaver uxoris, cum ossibus suis, in duodecim partes ac frustra concidens, misit in omnes terminos Israel. Quod cum vidissent singuli, conclamabant: Nunquam res talis facta est in Israel ex eo die, quo ascenderunt patres nostri de Aegypto, usque in presens tempus: ferte sententiam, & in commune decernite, quid facto opus sit. Egressi itaque sunt omnes filij Israel, & pariter congregati, quasi vir vnus, de Dan usque Bersabee, & terra Galaad ad Dominum in Masspha: omnesq; anguli populorum, & cuncta tribus Israel in Ecclesiam populi Dei conuenerunt, quadraginta millia peditum pugnatorum, &c. Ad hos Leuites dixit: Adestis omnes filij Israel, decernite, quid facere debeatis. Hic mihi zelum considerate. Agebatur de vnica muliere; de vna nocte; & ex omnibus terminis Israel, egressi sunt omnes filij Israel, adeo vt etiam omnes anguli populorum conuenerent. Et conuenerunt ad Dominum in Masspha, ne sine diuino nutu aliquid inciperent. Mox, Deo consulto, & ipsi inter sese consuluerunt, quid facto opus. Tot virorum consilia à matrimonio & à marito laesi caussa steterunt. Vna femina cecidit, quam quadraginta millia peditum pugnatorum iuerunt vindicatum. Stansq; omnis populus, quasi vnius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisque intrabit domum: sed hoc contra Gabaa in commune faciamus. Hac erat conspiratio. Ne autem scire, potius, quam bellare dicerentur, reos facinoris dedi sibi in primis petierunt; quibus negatis, surgentes venerunt in domum Dei, hoc est in Silo: consulueruntq; Deum; à quo Ducem Iudam acceperunt. Et tamen bis ingenti clade affecti, etiam tertia vice pugnaverunt. Adeo non deterriti sunt, pro iustitia cadere, aut vincere. Vicerunt tandem, & mortem vnã clade ingenti multorum puniuerunt: Et sic factum est, vt omnes qui ceciderant de Benjamin in diuersis locis, essent viginti quinq; milia,*

IV.

Iudic. 19. 29.

Cap. 20. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

Num. 25. 1.

lia,

lia, pugnatore ad bella promissimi. Neque hic stetit vindicta. Quippe regressi filij Israel omnes reliquias civitatis, à viris usque ad iumenta, gladio percusserunt; cunctasq; vrbes & viculos Benjamin vorax flamma consumpsit. Tantus zelus fuit Israëlitarum iustitiam amantium, atque odio prosequentium iniquitatem adulatorum.

Expendant hanc historiam iustitiæ ministri, qui penam ipsi mereri, quam irrogare, malunt, cum vitia alunt connivendo. Adulteria, quin & veneficia aliaque nefaria crimina non desunt: desunt qui puniant. Quam verò ob causam? Quia, ut cuiusque ingenium est, ita peccata ea levia, aut certè non tantis impensis molestissimè arbitratur plectenda. Ast aliter hic iudicavit Deus, cuius auspicijs est pugnatum, aliter pugnatore Israëlita. Alièr iudicabunt & ipsi aliquando, sed serò & iam iudicandi; atque ab ipsis Ethnicis damnandi. Ve enim de ipsius Lucretiæ facto nihil dicam, quæ vel violentum in se atque culpa carens adulterium morte voluit emaculare, ne vlla deinde impudica Lucretia exemplo viueret: certè Lucretià è vulnere lapsa, conclamauerunt vir paterque: *Brutus, illis luctu occupatis, cultrum ex vulnere Lucretiæ extractum manantem cruore præ se tenens, Per hunc, inquit, castissimum, ante regiam iniuriam, sanguinem iuro, vosq; dy testes facio, me L. Tarquinius Superbum, cum scelerata coninge, & omni liberorum stirpe, ferro, igni, quacunque dehinc vi possim, exacturum; nec illos, nec alium quengquam regnare Roma passurum. Cultrum deinde Collatino tradit, inde Lucretio, ac Valerio, stupentibus miraculo rei, unde novum in Bruti pectore ingenium. ut præceptum erat, iurant: totiq; ab luctu versi in iram, Brutum, iam inde ad expugnandum regnum vocantem sequuntur ducem. Elatum domo Lucretiæ corpus in forum deferunt, concientiq; miraculo, ut sit, rei noua, atque indignitate homines, pro se quisque scelus regum ac vim queruntur, monet tum patris mœstitia, tum Brutus castigatorem lachrymarum atque inertium querelarum, auctorq; quod viros, quod Romanos deceret arma capiendi, aduersus hostilia ausos, ferocissimus quisque iuuenum cum armis voluntarium adest: sequitur & cetera inuentus. Hic ardor erat adulterium vindicandi, pro quo Tarquinius castra, exercitum, regnum, patriam*

Tit. Liu. l. 1.

triam amisit, nam ei exilium indictum est. Nec rex tantum luit, sed regis etiam liberi vrbe exacti sunt; vt documentum essent, nulli de plebe adultero impune esse oportere, quando Romani ne regibus quidem pepercerunt. Quanquam & illud licet obseruare, permillum hoc stuprum à Deo in iustam Collatini pœnam admonitionemque, incautè, inter pocula, loquentium, sermonibusque ventium ad libidines excitandas. Nam tum in castris, cum ferro esset quies, vino pugnabatur, & fabulis Venerem, non Martem spirantibus. Siquidem *regij iuuenes interdum* (hodie non *interdum*, sed ferè *continuo*) *otium conuiuijs comessationibusque, inter se terebant.* Fortè *potantibus his, apud Sex. Tarquinium, vbi & Collatinus cœnabat, Tarquinius, Egerij filius, incidit de vxoribus mentio. Suam quisque laudare miris modis, &c. ibi Sex. Tarquinium mala libido. Lucretia per vim stupranda capit.* Hæc est debita merces maritorum vxores suas alijs laudantium & commendantium, hic fructus pudicitiam profituentium colloquiorum. Qui laudat merces, vœnales facit; & furibus se exponit, qui thesaurum non abscondit. Quàm autem longè grauius peccant illi viri, qui coniuges suas, in omni libertate, sinunt habitare solas, ibi, vbi ianua patet petulantia totius iuuentutis? Audit maritus, intrare comatulos, potare, saltare, pernoctare: & nihil mali metuit? ô stupidam patientiam! & quouis Bruto magis brutam! Hoc sæculi nostri dedecus est. Tarquinij non desunt, desunt Collatini.

Sed, vt ad viam redeat oratio, nihil mirum est, adulteria tam calidè punita, quando vel fornicationes ardentissimis animis sunt vindicatae. *Vnus de filijs Israel intrauit, coram fratribus suis, ad scortum Madianitidem* (Cozbi filiam Sur principis nobilissimi Madianitarum) *vidente Moyse, & omni turba filiorum Israel, qui slebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis, & arrepto pugione, ingressus est, post virum Israëlitem in luperanar, & perfodit ambos simul.* Hoc, siue fecit singulari instinctu, siue autoritate Moydis videntis ac permittentis, siue potiùs iussu eiusdem, qui paulo priùs dixerat *ad indices Israel: occidat vnusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor;* certè placuit

VI.

Num. 25. 6.

Ggg

Deo

Num. 25. 1.

Deo dicenti: *Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis auertit iram meam à filijs Israel: quia zelo meo commotus est contra eos, et non ipse deleuerit filios Israel in zelo meo.* Quis autem fuit zelus ille Dei? *Morabatur, eo tempore, Israel in Setim, & fornicatus est populus cum filiabus Moab.* Hæc promulsis, quæ pocœnia? quis fuit zelus Dei? *Tolle cunctos Principes populi, ait ad Moysem, & suspende eos contra solem in patibulis.* Hoc Principibus euenit, fornicationem non punientibus: è populo *occisi sunt viginti quatuor millia;* ne quis dicat, nimis magnus numerus est adulterorum, ciuitas esset euacuanda; si omnes punirentur. Non excusat scelus, sed auget peccantium multitudo. Si multi delinquent, multi plectendi sunt. Numerus non creuisset, si iniurijs obstitisset magistratus: qui si se numero finit terreri, caueat, ne furorem Domini in se concitet, quem placare possit, si cum Phinees, zelo Dei, hominum flagitia extirparet. Nam quando & Israelitæ irritauerunt eum in adinventionibus suis: & multiplicata est in eis ruina, stetit Phinees, & placauit, & cessauit quassatio. Cessaret & nostra tam diuturna quassatio, si in ijs zelus hic Dei esset, quorum est in mala hominum facinora animaduerrere. Non est hæc clementia, ô Principes: Dum vos parcitis flagitiosis, totas Deus punit communitates. Cessaret quassatio, si vos paucis victimis iram eius placaretis. Parcitis vni, occiditis multos. Immo dum nocenti parcitis, occiditis innocentes.

Psal. 105. 29.

VII.

Gen. 34. 25.

Alius animus est ijs, qui Dei zelo ardent; quales fuerunt Simeon & Leui fratres Dinæ, qui ob sororis suæ raptum, Sichemitarum urbem ingressi, *interfectisq; omnibus masculis, Hemor & Sichem pariter necauerunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam.* Quibus egressis, *irruerunt super occisos ceteri filij Iacob, & depopulati sunt urbem in ultionem stupri.* Oves eorum, & armenta, & asinos cunctaq; vastantes, *qua in domibus & in agris erant: paruulos quoq; eorum, & uxores duxerunt captiuas.* Quantum apud hos odium impuritatis? Vna virgo violata est, & tota ciuitas vastata. Vnus peccauit, & omnes luerunt. Et qui peccauerat erat filius principis terræ illius: in tanto facinus alij dissimulassent: alij sororibus suis nuptias prentassent. Sed de parentis

parens, & filius à Jacob puellam postea fratribusque puellæ, in coniugium, petierunt. Denique conditionem grauissimam, & quæ religionis caput erat, impleuerunt, cum se omnes Sichimitæ, gentis ritu, circumciderent. His omnibus insuper habitis, filij Jacob omnes vrbes masculos, ipsosque etiam principes Hemor & Sichem interfecerunt, *in ultionem stupri*. Utque luculentior esset pœna, ipsam etiam urbem depopulati sunt; ipsas oues, ipsa armenta innocua, asinos quoque & cuncta, quæ in domibus & in agris erant, vastauerunt. Ac ne quidquam intactum relinqueretur, paruulos quoque & vxores eorum raperunt in captiuitatem. Quid nostrum sæculum fecisset? Immo quid illi ipsi olim fecissent, si non virgo è paterna domo, sed vxor aliqua è mariti toro, vel à Paride, vel ab Herode rapta fuisset? Decem annos, populum totum vindictæ impendissent. At frigida nostra ætas, facile iudices obtulisset, qui dicerent: *Disimulemus: quid, ob mulierem vnã, turbas dabimus? præstat habere tantos principes amicos, immo affines, quàm facere hostes. Præstat malum pati, quàm multiplicari. Quid enim non posset tricarum, rixarum, immo miseriarum oriri, si hic rigide ageremus?* Hæc & similia dicunt, qui ne manifestariam quidem & compertam sagam rogo audent adiudicare, ne vnus indicio plures sint comprehendendæ; & labor crescat in reis examinandis, aut infamia criminis in familiã serpat. Hoccine est esse iudices? ita geruntur magistratus? ò iustitia, iustitia, vt dormis? ò Princeps, quàm longè abes à zelo Dei! à tuo munere? à rege illo, qui orauit? *Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis!* Pianè enim sunt verba malitiæ, non innocentia, quibus se iudex excusat à scelerum impunitate. Excusare se potest, qui ignorantia, aut fragilitate deliquit; *excusationes in peccatis*, verba sunt malitiæ, quæ duplicant culpam; immo & triplicant, si hæ ipsæ excusationes excusentur; quod complures peruersè Politici facere non erubescunt.

At priuati sæpè homines opprobrij impatientes, aut quodam zelotypiæ dolore faciunt, quod, amore iustitiæ, magistratum facere oporteret. Quot enim leguntur, adulterum, in angulo, post tapetia, vel sub lectica absconditum ac deprehen-

Ggg 2

sum

Psal. 140:4

VIII.

Val. Max. lib.
6. cap. 1.

sum gladio confodisse? *Exercitu & copijs Gallogracorum à Cn. Manlio consule, in Olympo monte ex parte deletis, ex parte captis, Orgiagontis reguli vxor mira pulchritudinis à centurione, cui custodia tradita erat, stuprum pati coacta: postquam ventum est in eum locum, in quem centurio, misso nuncio, necessarios mulieris, pretium, quo eam redimerent, afferre iusserat: Aurum expendente centurione, & in eius pondus animo oculisq; intento, Gallogracis lingua gentis sua imperauit, vt eum occiderent. Interfecti deinde caput abscissum manibus retinens ad coniugem venit: abiectoque, ante pedes eius, & iniuria & ultionis sue ordinem exposuit. Huius femina quid aliud quisquam, quam corpus in potestatem hostium venisse dicat? Nam neque animus vinci, nec pudicitia capi potuit: inquit Valerius. Adde ego, eam, priuata ultione, docuisse, quid adulteris, publica authoritate, debeatur: quæ authoritas, si officio suo destituta, diuinam non effugiet potestatem. Et sanè quotidianum est, vt Iudex iudicium mereatur.*

IX.

Bonif. ep. 23.
ad Theobaldum
Anno Christi 170.

Refert Bonifacius Apostolicæ sedis legatus, in antiqua Saxoniam, si virgo paternam domum, vel si mulier maritata matrimonij fœdus adulterio maculauisset; coactam sua sibi manu laqueum iniicere, vitamque sibi suspendio adimere: super bustum autem illius concremata corruptorem quoque illius appensum fuisse: vel collecto feminarum agmine, per pagos villasque, circumactam, virgis, flagris, cultellis, vsque ad mortem, laceratam; vt ferro & flamma, in documentum aliorum neque Deum, neque fidem, neque castitatem curantium, adulterium vindicaretur. Tantus tunc pudicitie zelus erat, vt Cupidinis ignem, Vulcani igne expiarent. Qua de causa etiam

Cranz. lib. 4.
Sax. cap. 26.
Genebr. in
Chron. l. 4.

Cranzius memorat, Anno 1095. Mariam regis Aragonum filiam, Imperatricem Ottonis tertij vxorem, ob fidem marito non seruata, publicè flammis traditam atque combustam esse. Nunc à multis dubitatur, an vel de triuio, aut in ponte sedentes anus, quæ cum ipso dæmone adulterauerunt, rogo debeantur. In militibus autem crimen veniabile, & vt vocant, *peccatillum* est, si coniugem alterius violauit. Olim Aurelianus Imp. militem, qui adulterium, cum hospitis vxore commiserat,

ita

ita puniuit, vt duarum arborum ramos, magna vi, ad terram inflexos traheret; ipsque militis pedes alligaret. Ita varicè astrictum, repentè laxatis ramis, sursum dimisit, vt in duas partes diruptus, vtriusque medius penderet. Hoc habuit, qui matrimonium diuisit. Constantinus Imp. ad Catullinum rescribens, iubet sacrilegos nuptiarum, tanquam manifestos parricidas, insui culeo viuos, vel exuri. Apud Cæsarem Baronium, in Alemannia, Otto Comes, à Ludouici Comitis (cuius vxorem publicis nuptijs, eo viuente, sibi nefandissimè copulârat) militibus decollatus est. Hunc Constantiensis Episcopus, non solum excommunicauerat viuum, sed etiam, eum postea, apud monasterium in prædio ipsius constructum, à suis sepultum iustiterum effodi atque sepulturâ asini sepeliri. Denique *in lege Moyses mandauit huiusmodi lapidari*. Et Ecclesiastica lege, *impedimentum criminis* est, si quis cum ea coniugium ineat, quam adulterio polluit, non tantum quando adulter procurauit mortem coniugis suæ, vel mariti adulteræ, vt eam in vxorem ducere posset: vel si adultera procurâret mortem viri sui, vel vxoris adulteri, morte vera secuta: sed etiam si adulteri sibi iniuriam dederint fidem de matrimonio, inter se contrahendo, post mortem vxoris adulteri, vel mariti adulteræ. Quantæ autem talibus olim impositæ sint poenitentia, quantasque etiam hodie mereantur, prolixum esset disserendi argumentum.

Sic ergo ciuilis, sic Ecclesiasticus censuit magistratus iudicandum, quia sciebant, se quoque & iustitias suas à iudice altiore iudicandos, iuxta illud: *Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat*, hoc est, iudices, qui quemadmodum Deus Mundum gubernat, & in manu sua habet vitam & mortem nostram, ita & ipsi orbem regunt, ac habent vitæ necisque potestatem. Itaque si videt scelerum impunitatem, clamat è cælo: *Vsquequò indicatis iniquitatem, & faciem peccatorum sumitis?* Quem locum ita intelligit D. Hieronymus: *Quando venerit ad vos iudicium, non consideratis causam, non consideratis iudicium, sed personas eorum, qui causas habent; ac si dicat: si venerit pauper habens negotium iustum, & venerit habens negotium nequam, vos personam accipitis, non negotium*. Itaque *vsquequò* iudicatis

Ggg 3

Io. Næcler.
vol. 2. Chron.
gener. 11.
Anno 176.

L. 4. Quorum
appell. C.
Theod.
Baron. tom.
11. An. 1039. 4.

Ioan. 8. 7.
In cap. super
hoc, de eo,
qui duxit,
quam &c. 2.
Et can. Relatum
31. q. 3.

X.

Psal. 81. 1.

Psal. 81. 2.

judicatis iniquitatem? Seu quare iudicando committitis, iniquitatem, qui officio profitemini æquitatem? & usquequò facitis peccatorum sumitis? & non solum facitis, vt meritò peccatores esse videamini, sed etiam faciem duntaxat, & superficiem, iudicandorum aspicitis, personarum, non iustitiæ acceptores; chlamydes purpureas, torques aureos, & serica pallia, titulumque magni nominis, non autem viscera meritaque causæ interiora attendentes? Punitur rusticus adulter, cur non punitur nobilis eiusdem criminis reus? plebeium in scissili palliastro damnatis; cur conuictum manifestè nobilem absoluitis? quasi idem meliorem causam habeat, qui habet vestem meliorem. Nonne videtis, in multis pagis, altaria verusta, fumosa, nullo nitore culta, in quibus tamen venerabile est Sacramentum, & in eo ipse Christus? At nobilium, iuxtim, sepulchra marmore splendent dealbato & specioso, *qua plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia*. Si quis igitur, à Christo atque altari minimè ornato, ad tam splendidum Nobilis sepulchrum se conuerteret, illudque præ Christo veneraretur, nonne demens esset? At hoc faciunt iudices isti, qui pauperis iure neglecto, secundum eum sententiam pronunciant, qui foris amictu splendet, intus scater iniquitate. His rectè ait Seruator: *Nolite indicare secundum faciem, sed rectum iudicium indicate*. Idem ius Titio sit, quod Caio. Reus est, qui reum non plectit; aut qui etiam defendit, aut fouet flagitij obuelatione; qua se ipsum contaminat, & reum è diuinæ manus vindicta non liberat; facit ergo ex vno duos nocentes.

XI.
Sigebert. in
Chron. Anno
870.

In cuius rei testimonium, refert Sigebertus, Lotharium Gallorum regem, adulterijs inquinatissimum, à Pontifice Nicolao sæpe serioque, de tam fœdo scelere emendando, admonitum, cum pellicem Waldradam à se non expulisset, & facta confessione, animum eam eiiciendi, aut relinquendi non habuisset, itaque temerè atque indignè SS. Eucharistiæ Sacramentum percepisset, in morbum incidisse, atque haud diu postea è vita expulsus esse. Quod Apostolus, suo iam etiam tempore euenisse videns, homines ad accuratum conscientia examen, atque serium emendationis propositum adhortatus est.

his verbis: Itaque, quisunque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè: reus erit corporis & sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit: non diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi & imbecillos, & dormiunt multi; non in Domino, sed in Baccho. Neq; verò Lotharius duntaxat adulteriū luit, sed etiam tota illius nobilitas, quæ postquam impuram illius vitam, apud Pontificem Hadrianum, aulicis inuentionibus, mendacijsque politis excusauit, ausa est, cum rege suo spurcissimo, itidem Christi sacrosanctum corpus, fallaci ore sumere. Eiuscemodi exemplis Deus, magistratum docet, quemadmodum & ipse, in adulteros, debeat animaduertere. Indi certè, in Insula S; Crucis matrimonium tam religiosè obseruant, vt adulteros, cum vxoribus & liberis, omnibusque bonis comburant; cum spurijs, neque edant, neque bibant: vsque adeò etiam in filijs scelera parentum auersantur. Quin ipse Nero, teste Suetonio, non ausus est interesse Eleusinijs sacris, quibus puri debebant interesse. Cur adulteros, non dicam ad mensam Domini, sed vel ad mensam nostram admittamus? Plerumque socij mensæ, etiam sunt socij morum. Nec sine causa iaculum illud vibratur: *Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris, portionem tuam ponebas.* Apud Turcos, non plectuntur tantùm adulteria atrocibus supplicijs, sed etiam nefas est, vxores, in publico, aperta facie, conspici, vel colloqui cum viro alieno. Debent quidem abesse à coniugibus diffidentia; debent abesse temerariæ suspiciones; non nocent tamen prudentes cautelæ. Et coniugio indignus est, quisquis sciens nequitias dissimulat vxoris; aut ei, ne aut affines offendat, aut opes illius amittat, indulget, extra limites vaganti, corniger Actæon factus. Quod de M. Antonino Philosopho memorat Iulius Capitolinus his verbis: *Multi arbitrantur, Commodum omnino ex adulterio natum; siquidem Faustina satis constat, apud Caietam, condiciones sibi nauticas & gladiatorias elegisse, de qua quum diceretur Antonino Marco, vt eam repudiaret, si non occideret, dixisse fertur. SI VXOREM DIMITTIMVS, REDDAMVS ET DOTEM. Dus autem quid complectebatur, nisi imperium.*

1. Cor. 11. 27

Georg. Nicol.
in Syllog. Hi-
stor. l. 2. l. 21.
ad Annum
1516.

Psal. 49. 18.

perium, quod ille ab Socero, volente Adriano, adoptatus acceperat? Indigna res est, opes, nobilitatem, aut cognationes feminarum ita in viros dominari. Et tamen dominantur! Apud viros, qui hæc adorant, feminis licet, quidquid libet. Nihil timent, quæ pecuniæ faciunt timendas. Et dudum Satyricus dixit:

Intolerabilius nihil est, quàm femina dives.

XII.
Diodo. lib. 16.

Philippo Macedonum regi Pausanias stipatorum vnus mortem intulit, quòd, cum de stupro, sibi ab Attalo cognato illius illato, apud eum quereretur, non vindicasset. Quid Deus faciet illis regibus, aut principibus, aut magistratibus, apud quos, in occasionem iustitiæ exercendæ, tot supra adulteriæque, & omnis generis nefaria flagitia accusantur impunè? qui similes sunt idolis inauratis, seu Deo ficto, qui Deus non est;

Baruch. 6. 13.

sceptrum autem habet, ut homo, ait Baruch, sicut iudex regnum, qui in se peccantem non interficit. Habet etiam in manu gladium, & securim; se autem de bello & à latronibus non liberat.

Isa. 40. 23.

Dum iudici tali idolum, etiam utique idolo iudicem Propheta voluit comparare. 1. Idolum inane est, & deceptio, non refugium miserorū: punit Deus respublicas, qui, vt Isaias loquitur, *dat secretorum secretatores, quasi non sint; iudices terra, velut inane fecit.* Ex inani dolio, aut scypho quis bibet? ab inani iudice, quam impetrabis æquitatem? Inani qui nititur arundine, leditur, non fuleitur. Sic qui nititur principe iusticiam negligente. *Ecce confidis super baculum arundineum contractum istum, super Ægyptum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in manus eius, & perforabit eam: sic Pharaos rex Ægypti omnibus, qui confidunt in eo.* 2. Idolum sceptro superbit, sed nulla est in eo potestas: in iudice tali, quasi nulla potestas esset, ita ea non vitur. Mortuum iudicamus hominem, in quo motum nullum videmus: nec iudex est iudex, qui in se peccatum non interficit; aut qui gladium portat, & vitæ necisque habet potestatem; neque tamen eam audet vsurpare. Olim Romanis Consulibus fasces virgarum secureque præferebantur; & hodie qui habent *merum imperium*, ijs gladius nudus præportatur, in signum, ad hoc eos esse principes, vt pacem publicam conseruent, & vitæ communis honestatem societatemque tueantur. Qua de causa, vii

Isa. 36. 6.

probos

Rom. 13. 4.

probos

probos lege, laude, præmijs prouocant; ita boni publici turbatores plectunt. Quod ni faciunt, bonum publicum ipsi turbant atque euertunt; instarque idoli, sceptrum gerunt, titulo, non regno, superbi: nomine reges, factis serui; non vsu, sed ostentatione gladij duces; siquidem neque se, neque alios *de bello & à latronibus liberant*; belli ac latronum nutritores. Quare non tantum iudices isti, *velut idolum inane* sunt; sed eiam sceptro & gladio, se iudices esse mentiuntur; & quod peius est, gladium in ipsius Reip. viscera conuertunt; dum eo, non innocentes, sed reos defendunt. Defendit enim flagitia iudex, qui non punit. *Vnde vobis notum sit, quia non sunt dij*, tales scilicet iudices; ad veros enim duntaxat iudices illud pertinet: *Ego dixi, dij estis*, itemque: *Deus stetit in Synagoga Deorum*; si non sunt dij veri, necesse est *idola* eum adorare, qui illos adorat. 3. Suspectos se reddunt, qui adulteria vitiaque eiuscemodi sinunt esse impunita. Pronum enim est illis, qui, *in quo alios indicant, se ipsos condemnant*, iudicijs abstinere. Immo libentiùs castitatis amantes, & flagitio non consentientes, per calumniam, ad tribunalia citabunt.

Baruchi. 6. 14.

Psal. 81. 6.

XIII.

Dan. 13. 53.

Talis erat vterque Susannæus senex *judicans iudicia iniusta, innocentes opprimens, & dimittens noxios*. Hi Susannam mori potiùs, quàm in flagitium consentire volentem, malitiosissimè accusarunt, cum se ipsos accusare debuissent. Sed ita est, sæpius à reis accusantur innocentes, quàm ab innocentibus rei: & multi iudices, vnde iustitiæ administrandæ haberent occasionem, inde sibi sumunt causam æternæ damnationis. *De quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone, à senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum*. Illi enim ipsi, rei sunt, qui reos iudicare deberent. Sed seipfos sinque similes non iudicant; cum, vt rectè Anacharsis dixit, leges, apud illos, similes sint telis aranearum, in quibus muscæ hærent, validiora animalia peruolant; viduæ, pupilli, pauperes, si quid commiserunt, seuerissimè puniuntur: nullæ iuuant preces, nulla valet excusatio: si diuites, si potentes decies idem fecerunt, non attinguntur; quasi leges non omnibus scriptæ essent; aut patibula tantum pro paruis furibus erigerentur; & Magistratus

Ibid. v. 5.

Laërt. l. 1. c. 3.

Val. Max. l. 7.

cap. 2.

H h

tus

rus hortulanis similes forent, qui, ad aues à fructiferis arboribus absterrendas, non sericum aut pretiosum, sed vilem pannum solent suspendere; ita enim ad adulteros, ad latrones & fures è Rep. eliminandos, non ij, qui sericis vestibus fulgent, sed plerumque pannosi duntaxat suspenduntur. Quis tales iudices iudices esse dicat? Alienis peccatis iniusti fiunt, quibus punitis, iusti cælum meruissent. Vt enim ægrorum morbi medicis occasionem offerunt ditescendi; ita adulteria altaque crimina iudicibus dant ansam iustitiæ exercendæ, & merendi *causam iustitiæ.*

CAPVT XXXV.

Quinta causa, aliarum virtutum occasio, permissione adulteriorum, hominibus à DEO oblata.

I.

Magistratui, adulteriorum permissione, Deus causam offert iustitiæ, alijs patientiæ colendæ; virtutumque aliarum. Tam bonus artifex est orbis Gubernator, ex inhonesto vnus facto, promouet res alterius gloriosas. Difficile est, fateor, si coniux in suspitione adulterij ponatur, coniugem alterum esse patientem. Multi, si alterum vident vtriusque suis blandè palpari, si vel colloqui, si vel nutu, vel oculo vnico beneuolentiâ propinare, illico sunt in vindicta; nec iam illis gestiunt pugni, sed ipsi etiam pruriunt pugiones. Et cæcæ sunt etiam, qui animo forti tunc dolorem ferant & perferant. Res non fuit; fuit tamen, apud ignorantem, species magna, cum, antequam Mater Dei & Ioseph conuenirent, *MARIA inuenta est in utero habens de Spiritu sancto: & tamen IOSEPH vir eius, cum esset iustus, noluit eam traducere, seu ignominiosè accusare, atque in exemplum puniendam tradere; enim verò, ut*

Matth. i. 18.

S. Augustinus
ep. 54 & serm.
16. de Verb.
Dom.

D. Augustinus vertit, nec *diuulgare* voluit; hoc vtique exemplum suæ patientiæ vtilius censens ijs, qui, ob quoduis vel minimum indicium, illico vxores suas, maritosuè, vbique proclamant. Proclamant enim, non rumificant insipientes; nam postea, vbi probatio desit, cum infami coguntur habitare, &